

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

29.11.2016 № 142 - рк/к

м. Харків

КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ»
61013, м. Харків,
вул. Шевченка, 2

Про припинення дій,
які містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

В ході дослідження ринків послуг з вивезення рідких побутових відходів в межах міста Харкова, на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань від 29.05.2014 № 527 щодо наявності в діях КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» (надалі – КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ»), які полягають в укладанні населенням приватного сектору замовлень на вивезення рідких побутових відходів в редакції, що містить дискримінаційні умови, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку вивезення рідких побутових відходів, адміністративною колегією Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України прийнято розпорядження від 03.06.2014 № 180-рп/к про початок розгляду справи № 1/02-161-14 (надалі – Справа).

Дії КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» полягають в укладанні зі споживачами (приватного сектору) замовлень на вивезення рідких побутових відходів в редакції, що містить дискримінаційні умови, а саме: щодо 100 % передоплати за фактично ще не надані послуги з вивезення рідких побутових відходів; відмови від надання послуг, відсутності відповідальності за надання послуг і неповернення сплачених коштів, у разі відсутності споживача на момент прибуття спеціального (асенізаційного) автотранспорту; нав'язування споживачам внесення плати за послуги лише через касу КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ".

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" засноване Харківською міською радою, зареєстроване виконавчим комітетом Харківської міської ради 08.11.2011 за № 14801030017010649. Місцезнаходження КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ": 61013, м. Харків, вл. Шевченка 2, ідентифікаційний код – 03361715.

Відповідно до нової редакції статуту КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ", затвердженого заступником директора Департаменту економіки та комунального майна – начальником Управління комунального майна та приватизації Харківської міської ради 26.01.2012 (надалі – Статут), метою діяльності КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" є здійснення виробничої, науково-дослідної та комерційної діяльності для повного та якісного задоволення потреб населення, суб'єктів господарювання в комунальних послугах, забезпечення водопостачання та

водовідведення міста Харкова та групового водопостачання населених пунктів Харківської області, здійснення заходів для поліпшення екологічної обстановки України, посилення зацікавленості та відповідальності за кінцеві результати діяльності з метою отримання відповідного прибутку.

Відповідно до Статуту КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" є юридичною особою, має самостійний баланс, валютні та інші рахунки в установах банків, знак для товарів та послуг, фірмовий бланк, круглу печатку та кутовий штамп зі своєю назвою та ідентифікаційним кодом.

Одним із видів діяльності КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" за КВЕД є каналізація, відведення й очищення стічних вод (37.00).

У розумінні статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), встановлено наступне.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" є:

- суб'єкти господарювання – надавачі послуг з вивезення рідких побутових відходів в межах м. Харкова;
- послуги з вивезення рідких побутових відходів.

Споживачами послуг КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" є фізичні та юридичні особи міста Харкова, які не підключені до централізованої системи водовідведення та отримують, або мають намір отримати послуги з вивезення рідких побутових відходів в межах міста Харкова.

Відповідно до статті 13 Закону України "Про житлово – комунальні послуги" до житлово – комунальних послуг належать, зокрема, послуги з вивезення побутових відходів.

Відповідно до статті 7 Закону України "Про житлово – комунальні послуги" до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері житлово - комунальних послуг, зокрема, належить визначення виконавців житлово-комунальних послуг (крім послуг з централізованого опалення, послуг з централізованого постачання холодної води, послуг з централізованого постачання гарячої води, послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) відповідно до цього Закону в порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 28.12.2011 № 940 "Про визначення виконавців послуг з вивезення побутових в місті Харкові" виконавцями послуг з вивезення рідких побутових відходів в місті Харкові визначені:

- КП "КОМПЛЕКС З ВИВОЗУ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ";
- КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ";
- ТОВ "ХАРКІВ ЕКОРЕСУРС".

Відповідно до пункту 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Товарними межами ринку є товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних

предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого. Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін (пункт 4.2. Методики).

Відповідно до статті 1 Закону України "Про відходи" рідкі відходи – побутові відходи, що утворюються у будинку за відсутності централізованого водопостачання та каналізації і зберігаються у вигрібних ямах.

Відповідно до статті 1 Закону України "Про відходи" послуги з вивезення побутових відходів – збирання, зберігання та перевезення побутових відходів, що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування.

Враховуючи наведене, послуга з вивезення рідких побутових відходів в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" є товаром.

Послуги з вивезення рідких побутових відходів не мають взаємозамінних товарів.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з вивезення рідких побутових відходів.

Територіальними (географічними) межами ринку визначено адміністративно – територіальні межі м. Харкова, територія, в межах якої КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" визначено виконавцем послуг з вивезення рідких побутових відходів.

Бар'єрами вступу на ринок є:

- адміністративні бар'єри, а саме необхідність відповідності до статті 7 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" бути визначеним органом місцевого самоврядування виконавцем послуг з вивезення рідких побутових відходів;
- значні фінансові витрати на придбання спеціально обладнаних транспортних засобів для збирання та вивезення рідких побутових відходів.

Обсяги наданих КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" послуг з вивезення рідких побутових відходів для всіх категорій споживачів в натуральних показниках в 2013 році складають 1611,25 м³, в 2014 році - 652,50 м³.

Враховуючи наведене, відповідно до статті 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з вивезення рідких побутових відходів в межах м. Харкова.

Статтею 21 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" передбачено, що виконавець зобов'язаний підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором.

Порядок надання послуг з вивезення побутових відходів регулюється Правилами надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (надалі – Правила).

Пунктом 3 Правил визначено, що договір про надання послуг вивезення побутових відходів укладається відповідно до типового договору, наведеного у додатку до Правил.

Відповідно до пункту 12 Правил у разі надання одноразової послуги складається замовлення за погодженням сторін згідно з формою, що встановлюється її виконавцем.

КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" листом від 24.03.2014 № 1139 повідомило, що надає послуги з вивезення рідких побутових відходів відповідно до пункту 12 Правил, а саме, на підставі замовлень про надання послуг з вивезення рідких побутових відходів та водовідведення, та по факту наповнення вигрібної ями за замовленнями споживача (надалі – Замовлення).

Відповідно до частини першої статті 626 Цивільного кодексу договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Згідно з частиною першою статті 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити цьому кодексу, іншим актам цивільного законодавства до яких відносяться Закон України "Про житлово-комунальні послуги", Правила.

Відповідно до статті 1 Закону України "Про захист прав споживачів" договір – усний чи письмовий правочин між споживачем і продавцем (виконавцем) про якість, терміни, ціну та інші умови, за яких реалізується продукція.

Відповідно до умов Замовлень КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" (Виконавець) надає послуги з вивезення рідких побутових відходів, а споживач послуг (Замовник) сплачує за ці послуги на умовах, визначених Замовленнями.

Отже, Замовлення є домовленістю між Споживачами та КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ", на підставі якої між ними виникають цивільні права та обов'язки. Крім цього, замовлення містять інформацію щодо термінів, ціни та інших умов, за яких надаються послуги з вивезення рідких побутових відходів, а отже, за своєю правовою природою є договорами між споживачами і КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ".

На вимогу територіального відділення від 22.08.2015 № 02-26/1-3851 КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" надало копії Замовлень. Аналізом їх змісту, встановлено, що окремі їх положення можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Так, відповідно до Замовлення оплата за надані послуги з вивезення рідких побутових відходів здійснюється на умовах 100 % попередньої оплати за ще фактично не надані послуги.

Відповідно до статті 20 Закону України "Про житлово – комунальні послуги" споживач має право на зменшення розміру плати за надані послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості в порядку, визначеному договором або законодавством.

Включення до Замовлень умови щодо здійснення 100 % передплати за фактично ще не надані послуги унеможливує реалізацію права споживачів на зменшення розміру плати за надані послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості в порядку визначеному законодавством, що в результаті може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Крім цього, у Замовленнях визначено лише права Виконавця та зобов'язання Замовника, а права Замовника та зобов'язання Виконавця відсутні, що ставить їх у нерівне становище з огляду на наступне.

В Замовленні визначено право Виконавця відмовитися від надання послуг, та не нести відповідальність за ненадання послуг і неповернення сплачених коштів, у разі відсутності Замовника на момент прибуття спеціального (асенізаційного) автотранспорту, що може призвести до ущемлення інтересів Замовника.

Крім того, відповідно до Замовлень "послуги оплачуються готівкою лише у касі Виконавця з видачею платіжного документу (квитанції), оформленого в установленому порядку (відбиток контрольно – касового апарату, печатки, тощо)" (мова оригіналу).

Включивши до Замовлень зазначену умову, КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" обмежило вибір споживачів у виборі способу оплати, що є найбільш зручним для них, та нав'язало споживачам внесення плати за послугу лише через касу КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ", що може призвести до ущемлення їх інтересів.

Дії КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" по укладенню зі споживачами (населенням приватного сектору, юридичними особами) Замовлень, умови яких можуть призвести до ущемлення їх інтересів, були б неможливими за умови зазнання ним значної конкуренції на ринку вивезення рідких побутових відходів, адже в такому випадку споживач мав би можливість обирати між кількома виконавцями, і, у разі ущемлення його інтересів, обрав би іншого суб'єкта господарювання.

У випадку відсутності конкуренції на відповідному ринку, і, як наслідок, відсутності у споживача альтернативи щодо придбання послуг з вивезення рідких побутових відходів інакше ніж у КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ", вищезазначені дії можуть призвести до настання негативних для споживачів наслідків.

Враховуючи наведене, дії КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ", які полягають в укладанні зі споживачами (населенням приватного сектору) замовлень на вивезення рідких побутових відходів, які містять умови стосовно:

- 100 % передплати за фактично ще не отримані послуги, що надає можливість КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ" уникнути зобов'язань щодо здійснення перерахунків при наданні послуг у неповному обсязі;
- відмови від надання послуг, відсутності відповідальності за не надання послуг і неповернення сплачених коштів, у разі відсутності Замовника на момент прибуття спеціального (асенізаційного) автотранспорту;
- нав'язування споживачам внесення плати за послуги лише через касу КП "ХАРКІВВОДОКАНАЛ",

містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з вивезення рідких побутових відходів в межах міста Харкова.

Порушення КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» не припинено.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» (ідентифікаційний код – 03361715) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у встановленні дискримінаційних умов у формах замовлення на вивезення рідких побутових відходів для споживачів (фізичних та юридичних осіб) м. Харкова, які не підключені до централізованої системи водовідведення та отримують, або мають намір отримати послуги з вивезення рідких побутових відходів в межах м. Харкова, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з вивезення рідких побутових відходів, а також усунення причин виникнення цього порушення та умов, що йому сприяють.

Про виконання рекомендацій шляхом внесення відповідних змін до форми замовлення на надання послуг з вивезення рідких побутових відходів, повідомити територіальне відділення із наданням копій підтверджуючих документів в **15-ти денний строк** з дня отримання цих рекомендацій.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції" рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції закривається.

Голова колегії

Н.В. Фастова